

A BTK kutatás-fejlesztési, alkotó/művészeti tevékenységéről (2008-2012)

A BTK hagyományosan a nyugat-dunántúli térség kutatóbázisa a társadalomtudományok és bölcsészettudományok terén. Tevékenysége során tudatosan ügyel az oktató- és kutatómunka összhangjára. Ennek eredménye többek között a tehetséggondozásban mutatkozik meg. Hallgatóink rendszeres szereplői a diákok számára rendezett különféle tudományos fórumoknak, konferenciáknak. A Kar tudományos életét gazdag konferencia szervezői és részvételi tevékenység jellemzi. Ezzel is összefüggésben a BTK oktatói jelentős publikációs tevékenységet is folytatnak.

A 2010. évi intézkedési tervében a BTK, összhangban az NymE K+F+I+O stratégiájával, a meglévő kutatócsoportokat, -műhelyeket, -projekteket, a Kari Tanács 2010. november 29-i határozatával új szervezeti keretek közé integrálta. Mivel a BTK-n folyó diszciplináris és/vagy interdiszciplináris kutatások két nagyobb tudományterületen zajlanak, két kutatóközpontot hozott létre: a Bölcsészettudományi Kutatóközpontot és a Társadalomtudományi Kutatóközpontot.

A két kutatóközpontban a kutatásokat az alábbi egységek fogják össze, hálózatos struktúrában: 1) Nyelvészet és komparatiztika; 2) Középkori és reneszánsz újlatin irodalmak; 3) Filozófia és művészetelmélet; 4) Translation Research Centre (TransReC) – Fordítási kutatóközpont; 5) Centre for Network Research (CeNeR) Hálózatkutató központ; 6) a Szlovák Filológiai Intézet Közép-európai Nemzetiségi és Etnikai Kutatóközpontja. (Az utóbbi három esetében az elnevezés még az új struktúra kialakítását megelőző időből öröklődött.)

A BTK-n zajló kutatások főbb irányait az alábbiakban mutatjuk be:

Nyelvtudományi kutatások

A nyelvészet és komparatiztika terén elsősorban dialektológiai, iskolai nyelvészeti és névtani vizsgálatok folynak. A dialektológiai kutatások az évtizedek során kibővültek, leíró magyar nyelvészeti, nyelvtörténeti, stilisztikai és retorikai témakörökkel, az alap kutatás pedig szociodialektológiai aspektussal bővült ki. A kutatási tapasztalatok tükröződnek a NAT-ban, valamint a tanárképzés programjaiban is. Új kutatási irány a nemzetközileg is jegyzett névkutatás. Már eddig is több kötetet és konferenciát eredményezett az utóbbi években, nemzetközi hálózati dimenziót kölcsönözve a Magyarországon, a határon túli és más európai országokban kutató tudósoknak, akik „A nyelvföldrajztól a névföldrajzig” c. projekten vesznek részt. A többségében a kontrasztívitás jegyében született kutatási programok között említhető a Borostyánkőút-projekt, amelynek keretében észt és lett szótárak, Észtországot és Lettországot, továbbá az észt és a lett nyelvet bemutató könyvek jelentek meg. Az uráli nyelvek kontrasztív vizsgálata című projekt elsősorban a Közép-Európában beszélt (finnugor) nyelvek összehasonlítására irányul. A BTK több tanszékének közreműködésével valósult meg a EUVocS (EU-Vocabularium Savariense) projekt, melynek keretében hat nyelv (angol, észt, finn, francia, német, olasz) EU-szótára készült el.

A TransReC és CeNeR kutatásaiban két markáns irányvonal különíthető el: egyrészt hagyományos nyelvészeti megközelítéseket alkalmaz, másrészt innovatív, inter- és transzdiszciplináris vizsgálatokkal új utakat nyit a hazai és a nemzetközi nyelvészeti kutatásokban. Kezdetek óta foglalkozik fordítástudománnyal, melynek tudományos eredményei a későbbiek során összekapcsolódtak egy újonnan kibontakozó nyelvészeti diszciplína, a korpusznyelvészet olyan kutatásaival, mint a többnyelvű fordítási és összehasonlítható korpuszok összeállításának elvei, a fordításnyelv jegyeinek azonosítása, több elemű lexikai egységek vizsgálata a kollokációktól a frazeológiáig. A fordítástudomány és a korpusznyelvészet szinergiája természetes módon vezetett a terminológiai vizsgálatok bekapcsolásához a kutatásokba. A másik innovatív vizsgálati szempontot a hálózat kutatás adja: a hálózat kutatással kapcsolatba került, különböző területeken dolgozó hazai kutatókat először 2009-ben, a Szombathelyen tartott Hálózatok konferencián hívták össze, a konferencia anyagának közreadása után a hálózatkutatók és a témák száma folyamatosan nőtt,

ezért a nyitó rendezvényt követően folytatódik a konferenciák sora, igazolva, hogy a hálózatkutatás elméleti keretet és módszert is ad a különböző területeken dolgozóknak. A hálózatkutatásba időközben bekapcsolódott több egyetemi, egyetemközi szakkollégium is.

Tudományos sorozatok és kiemelt fontosságú könyvek, monográfiák: *Studia Slavica Savariensia*, *Acta Germanistica Savariensia*, *Lexica Savariensia*, *Folia Estonica*, *Folia Baltica*, *Specimina Fennica*, *Colloquia Contrastiva*.

Irodalomtudományi kutatások:

Szombathely országosan is elismert bázisa a határainkon túli magyar irodalom, illetve a Márai és az Ottlik életmű kutatásának, Közismertek az eredményei az élményközpontú irodalomtanítás és a vizsgált időszak elején megvalósult tankönyvkutatásnak is. A 2007-ben útjára indított, „A 12 legszebb magyar vers” című, 2013-ig tartó konferencia- és kötetsorozat ugyancsak országosan ismert. A projekt eseményein a magyar nyelvterület szinte minden egyeteme professzori szinten képviselteti magát Péctől és Szegedtől Kolozsvárig, Veszprémtől Budapesten át Miskolcig és Újvidékig. Nagy hagyománya van a tankönyvírásnak is. Az új generációs oktatási segédkönyvek, illetőleg a *Krónika Nova* Kiadónál megjelenő középiskolai tankönyvcsalád jelentős elismerést vívott ki magának. A szláv irodalmak kutatásának terén a Goncsarov és Ulickaja regényeiről folyó munka érdemel említést. Az *Ulysses* című Joyce regény szombathelyi vonatkozásaira alapozva vált a BTK a hazai Joyce-kutatás egyik bázisává, de Szombathelyen jelenik meg a Joyce-életmű magyar fordításának könyvsorozata is. Immár tizenöt éve minden esztendőben megrendezett itt rendezik meg az ún. „Bloomsday”-t. A jelenlegi kutatások a *Cenzúra-projekt* keretei között zajlanak, amely már túlmutat a Joyce életművön.

A Középkori és reneszánsz újlatin irodalmak szombathelyi kutatása kiemelt jelentőségű a Nyugat-Dunántúlon, melynek középpontjában a középkori, itáliai és franciaországi irodalomtörténeti kutatások állnak. Munkatársaink kapcsolódnak a Dante: költészet és bölcsélet című projekthez, a Magyar Dantisztikai Társasággal együttműködve. A kutatómunka célkitűzése Dante életművéhez készítendő magyar kommentár elő-, és részben elkészítése. A terv része annak a vállalkozásnak, melynek eredményeként 2021-re, a következő Dante-centenáriumra megvalósítható Dante összes műveinek első magyar kommentárja, valamint a hazai Dante-fordítások kritikai feldolgozása és közzététele. A kutatás témavezetői az elmúlt években alapították és irányították a Dante füzetek című nemzetközi folyóiratot. A kutatások eredményei az *Ambra percorsi di italianistica* című kiadványban látnak napvilágot.

Filozófiai kutatások:

A kutatások kitüntetett figyelmet fordítanak az európai identitás, az európai identitást meghatározó filozófiai és kultúrtörténeti témák feltérképezésére. Jelentős publikációs aktivitás jellemző a fenomenológiai kutatások területén is. Munkatársaink intenzíven együttműködnek a Magyar Fenomenológiai Társasággal. Jelentősek az esztétika, művészetelmélet, kultúrtörténet, illetve az etika témakörébe tartozó kutatások is.

Történettudományi kutatások

A történettudományi kutatásokba – az elmúlt évek pozitív tapasztalatai alapján – a Karon dolgozó történész kollégák, csatlakozva országos és regionális kutatási programokhoz, illetve projektekhez, egyénileg kapcsolódtak be. A helyi sajátosságoknak megfelelően továbbra is e kutatások fő iránya a gazdag történelmi hagyományokkal rendelkező Szombathely és Vas megye 19-20. századi időszakának kutatása, helyi intézményekkel együttműködve (Vas Megyei Levéltár, Szombathelyi Egyházmegyei Levéltár, Vas Megyei Múzeumok). Továbbra is kiemelt figyelem kíséri a vas megyei zsidóság történetének feltárását és bemutatását. E témakörben jelenleg egy állandó kiállítás előkészítése van folyamatban. A kollégák természetesen állandó résztvevői országos és regionális konferenciáknak (Vár és társadalom, Hadtörténeti konferenciák – Egerben, Nemzetőrség - 1956; Hadtörténeti Intézet - Budapesten,

vagy a Hajnal István Kör rendezvényei), valamint a régió alkalmi, jubileumi konferenciáinak (Sopron, Szabadka, MANYE). A szerényebb pénzügyi lehetőségeket következtében szorosabb szakmai együttműködés ezen túl csak az ISEUM Régészeti Műhely és Tárház, (ami egyben a régész-technikus szakterületi képzésben résztvevő hallgatók gyakorló helye is), valamint a Zala Megyei Levéltárral alakult ki, közös projektekben való együttműködésre. A konferenciákon elhangzott előadások intézeti kiadványokban (Partes), illetve önálló konferenciakötetekben látnak napvilágot.

Könyvtár- és információtudományi kutatások

Fő kutatási irányvonalak: a különböző típusú könyvtárak (közművelődési, iskolai, tanárképző főiskolai, majd a későbbiekben szakkönyvtárak is) fejlődéstörténetének, működésének, fejlesztési lehetőségeinek kutatása), országos, és nemzetközi szintű eredményekkel; alkalmazott kutatások a könyvtáros képzés, és -továbbképzés történetére, működésére, feltételeinek elemzésre vonatkozóan. A kutatási eredmények számos tankönyvben, jegyzetben, oktatási segédletben látnak napvilágot. Ezekhez a kutatásokhoz csatlakozik azon Európai Unió kompetencia-követelmények (EuroGuide LIS vagy más néven CERTIDOC), a munkaerő-piaci elvárások és lehetőségek, valamint az egész életen át tartó tanulás követelményeinek vizsgálata, amelyek meghatározó hatással vannak a könyvtár- és információtudományi képzésre. A kutatások alapját képezik a könyvtár és információtudomány interdiszciplináris kapcsolatai az informatikával, a kommunikációtudománnyal, kognitív tudománnyal, az alkalmazott nyelvészettel, valamint a szervezés- és vezetéstudománnyal. A képzés diverzifikálását és elmélyítését olyan fontos elvek teszik lehetővé a könyvtári terület országos stratégiájában, mint az információhoz való korlátok nélküli, szabad, azonnali hozzáférés biztosítása, a falak nélküli virtuális könyvtár létrehozása, hálózati együttműködés a gazdaság, a kultúra, a tudomány, az oktatás és az államigazgatás területén, a tartalomszolgáltatás növelése. Mindezt segítik a nemzetközi szervezetekkel (EUCLID), illetve külföldi partnerintézményekkel kialakított szoros kutatási-oktatási kapcsolatok.

Kommunikáció és médiatudományi kutatások

Helyi médiumok és a helyi nyilvánosság: elsősorban a helyi, civil rádiók szerepe, közösség formáló hatásának vizsgálata. Ez a kutatási irány szorosan kapcsolódik a képzéshez, hiszen végzett hallgatóink jelentős része helyi médiumoknál tud elhelyezkedni, másrészt a SEK-en működő Berzsenyi Rádió gyakorlólékhelyként is funkcionál. Emlékezet - identitás - nyilvánosság: a személyes emlékezet és a kollektív emlékezet összefüggéseinek vizsgálata. A kutatáshoz kapcsolódnak a hallgatók által, órai feladatként készített felvételek, ahol a fiatal generáció tagjai az idősebb korosztály visszaemlékezéseit örökítik meg. A szervezet mint kollektív ágens a kommunikáció participációs felfogásában: a kommunikáció kutatás újabb megközelítése a participációs modell vizsgálata. Ehhez kapcsolódik a szervezetek működésének tanulmányozása is. Ez a kutatás szintén kötődik a képzéshez: a hallgatók a pr-szakirány keretében vállalatok, cégek vezetőivel készítenek interjúkat, amelynek során a környezetükkel való kapcsolat bemutatása, feltérképezése a cél. Vizuális kommunikáció: elméleti szinten elsősorban a pr-film szerepét kutatja, a szakon tanulók hallgatók pedig külön tárgy keretében foglalkoznak pr-filmek készítésével.

Jelentősebb tudományos eredmények

Az NymE SEK BTK-n széles körű bölcsészettudományi és társadalomtudományi kutatási tevékenység folyik, szoros kapcsolatban az oktatással. A kutatómunka publikációkban megmutatkozó eredményeit a Magyar Tudományos Művek Tára¹ tartalmazza. Az egyes oktatók szakmai tevékenységéről természetesen az intézeti weblapokon is képet lehet kapni.² A Kari honlapon a *Kutatás* fül alatt egy virtuális könyvtárba is folyamatosan kerülnek fel a publikációk, melyekből egy tudományos elektronikus könyvtár van formálódóban.³ Az elmúlt 5 év publikációs eredményei⁴ részben kiegyensúlyozottságról, részben a kutatásnak a személyi állomány alakulásával való korrelációjáról árulkodnak.

A BTK – profiljából adódóan – mind hallgatóin, mind oktatóin keresztül sok szállal kötődik a művészetek világához. A hallgatók körében elsősorban az előadó-művészeti tevékenység játszik kiemelkedő szerepet. Az oktatóink tudományos és oktatói tevékenységük mellett szépirodalmi műveket is publikálnak, továbbá színházi előadások létrehozásában vesznek részt. E sokrétű erőfeszítésnek tudható be oktatóink hazai és nemzetközi elismeréseinek az oktatói létszámhoz viszonyított magas száma. A vizsgált időszakban 9 országos és 3 nemzetközi díjban részesültek kollégáink, köztük olyan kimagasló elismerésben, mint Pusztay János professzor Prima Primissima Díja.

¹ www.mtmt.hu

² <http://www.sek.nyme.hu/Organization.aspx>

³ <http://sek.nyme.hu/btk/KUTATS/Forms/AllItems.aspx>

⁴ Ld. 2.2.1.1. sz. táblázat!